

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS NEGALIOS PAGRINDU MIGRACIJOS DEPARTAMENTUI TEIKIANT PASLAUGAS TYRIMO

2021 m. gruodžio 2 d. Nr. (21)SN-171)SP-64
Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba), gautas Pareiškėjo¹, turinčio judėjimo negalią, kreipimasis, kuriame jis nurodė, jog Migracijos departamento Panevėžio apskrities Biržų skyriuje (toliau – Skyrius) norėjo pasikeisti asmens tapatybės dokumentą. Pareiškėjas teigė, jog Skyrius (jo pastatas) „neturi panduso, todėl atsisakė priimti prašymą asmens dokumento išdavimui“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta). Pareiškėjas teigė, jog jam „buvo pasiūlytos išeitys: 1. Prašyti, kad artimieji užkeltų, kas akivaizdu negali būti laikoma sprendimu. 2. Priimti [Skyriaus] darbuotoją į namus“. Pastarosios pasiūlytos „išeities“ Pareiškėjas nelaiko „lygiaverčiu dalyku“, nes Skyriaus darbuotojas į namus gali atvykti ne anksčiau nei už mėnesio. Tuo tarpu, nuvykus į Skyrių, paslaugas Pareiškėjas gautų nedelsiant; dokumentai gaminami bendra tvarka per vieną mėnesį, todėl, Pareiškėjo nuomone, jam „nesuteikiamos lygiavertės paslaugos, kaip nuvykus į Skyrių“. Pareiškėjas mano, jog šiuo atveju jis yra diskriminuojamas dėl negalios, „nes prekės ir paslaugos turi būti suteikiamos vienodai visiems, ypač valstybės ir savivaldybės institucijose“, ypač tokios būtinos paslaugos kaip asmens dokumento išdavimas.

2021 m. spalio 5 d. raštu Nr. (21)SN-171)S-490 Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė Birutė Sabatauskaitė kreipėsi į Migracijos departamentą prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau vadinama Migracijos departamentu, Įstaiga), prašydama informuoti: ar Įstaiga gali patvirtinti nurodomas aplinkybes; kokia tvarka Skyrius teikia paslaugas asmenims su judėjimo negalia; ar asmenims su judėjimo negalia yra sudaromos vienodos sąlygos gauti Skyriaus paslaugas, kaip

---

¹ Asmens vardas ir pavardė Tarnybai žinomi.

visiems Skyriaus klientams; ar pastatas, kuriame įsikūręs Skyrius (Vytauto g. 39, Biržai), atitinka Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2001 m. birželio 14 d. įsakymu Nr. 317 patvirtinto statybos techninio reglamento STR 2.03.01:2001 „Statiniai ir teritorijos. Reikalavimai žmonių su negalia reikmėms“ reikalavimus bei jį pakeitusio Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2019 m. lapkričio 4 d. įsakymu Nr. D1-653 patvirtinto statybos techninio reglamento STR 2.03.01:2019 „Statinių prieinamumas“ reikalavimus; ar patekimas į Skyriaus pastatą bei judėjimas jo viduje yra pritaikytas judėjimo negalią turintiems asmenims (įrengtas tinkamo nuolydžio pandusas ir kt.).

Paprašyta pateikti dokumentus dėl Skyriaus pastato (Vytauto g. 39, Biržai) Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo 11 straipsnyje nustatyta tvarka pritaikymo asmenų su negalia poreikiams.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

Įstaiga 2021 m. lapkričio 9 d. rašte pranešė, jog Pareiškėjas 2021 m. rugsėjo 22 d. telefonu kreipėsi į Migracijos departamentą dėl asmens dokumento keitimo paslaugos. Kadangi asmuo informavo, kad turi judėjimo negalią, o Panevėžio apskrities vyriausiojo policijos komisariato Biržų rajono policijos komisariato patalpos (Vytauto g. 39, Biržai), kuriose įsikūrusi Migracijos departamento Panevėžio skyriaus nutolusi darbo vieta, nepritaikytos judėjimo negalią turintiems asmenims, jam buvo pasiūlyta atvykti į padalinį padedant artimiesiems arba užsakyti mobilią paslaugą. Pareiškėjas užsakė mobilią paslaugą. Spalio 13 d. Migracijos departamento Panevėžio skyriaus darbuotoja Pareiškėjo gyvenamojoje vietoje priėmė jo dokumentus dėl Lietuvos Respublikos paso ir asmens tapatybės kortelės išdavimo.

Įstaiga teigė, kad klientų aptarnavimo tvarką Migracijos departamente reglamentuoja Klientų aptarnavimo Migracijos departamente prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos tvarkos aprašas, patvirtintas Migracijos departamento direktoriaus 2020 m. gruodžio 7 d. įsakymu Nr. 3K-319 „Dėl Klientų aptarnavimo Migracijos departamente prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos tvarkos aprašo patvirtinimo“. Pagal šią tvarką, jeigu klientas dėl negalios pats negali atvykti į Įstaigą dėl dokumentų (asmens tapatybės kortelių, pasų, leidimų gyventi) išdavimo ar keitimo, jis gali užsakyti mobilią paslaugą. Įstaigos teritorinio skyriaus darbuotojai atvyksta su mobiliąja biometrinių duomenų registravimo įranga į kliento nurodytą vietą iš anksto suderintu laiku. Jeigu klientas su

judėjimo negalia atvyksta į teritorinį skyrių, jam paslaugos teikiamos tokia tvarka, kaip ir kitiems klientams.

Įstaiga nurodė, jog asmenims su judėjimo negalia, kaip ir visiems Skyriaus klientams, sudarytos vienodos sąlygos gauti Skyriaus paslaugas. Jeigu asmuo negali atvykti į padalinį, jis gali užsisakyti mobilią paslaugą. Tokiu atveju gali būti ilgesnė paslaugos suteikimo trukmė, nes mobilios paslaugos asmenims teikiamos pagal iš anksto sudarytą grafiką.

Įstaiga teigė, jog Migracijos departamento Panevėžio skyriaus nutolusi darbo vieta Biržuose įsikūrusi Panevėžio apskrities vyriausiojo policijos komisariato Biržų rajono policijos komisariato pastato pirmame aukšte. Tačiau, kaip jau minėta, įėjimas į pastatą, kuriame įsikūręs šis padalinys, ir judėjimas jo viduje nepritaikytas judėjimo negalią turintiems asmenims (Panevėžio apskrities vyriausiojo policijos komisariato 2021 m. spalio 19 d. raštas Nr. 50-S-9061(1.30E)). Šiomis patalpomis Migracijos departamentas naudojasi pagal valstybės turto panaudos sutartį, sudarytą 2019 m. birželio 25 d. tarp Migracijos departamento ir Panevėžio apskrities vyriausiojo policijos komisariato, todėl sprendimų dėl pastato, esančio Vytauto g. 39, Biržuose, pritaikymo judėjimo negalią turintiems asmenims negali priimti.

Įstaiga pateikė Panevėžio apskrities vyriausiojo policijos komisariato 2021 m. spalio 19 d. raštą Nr. 50-S-9061(1.30E), kuriame nurodoma, jog Panevėžio apskrities vyriausiojo policijos komisariato Biržų rajono policijos komisariato pastatas (Biržai, Vytauto g. 39), kuriame yra įrengta Migracijos departamento Panevėžio skyriaus nuotolinė darbo vieta, neatitinka Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2001 m. birželio 14 d. įsakymu Nr. 317 „Dėl STR 2.03.01: 2001 „Statiniai ir teritorijos. Reikalavimai žmonių su negalia reikmėms“ patvirtinimo“ (nebegalioja) ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2019 m. lapkričio 4 d. įsakymu Nr. D1-653 „Dėl Statybos techninio reglamento STR 2.03.01:2019 „Statinių prieinamumas“ patvirtinimo“ nustatytų reikalavimų. Patekimas į minėtą pastatą ir judėjimas jo viduje nėra pritaikytas judėjimo negalią turintiems asmenims.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar Įstaiga, teikdama asmens tapatybės keitimo paslaugą Pareiškėjui, nepažeidė Lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 1 punkto nuostatų, t. y. pagal kurias

prekių pardavėjai bei paslaugų teikėjai privalo sudaryti visiems asmenims, nepaisant *inter alia* negalios, vienodas sąlygas naudotis jų teikiamomis paslaugomis.

Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos (toliau – Konvencija), kurios dalyvė yra Lietuva, 5 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, jog valstybės, šios Konvencijos šalys, užtikrina, kad prieš įstatymą visi asmenys lygūs ir lygūs pagal įstatymą, taip pat turi teisę į lygiavertę įstatymo apsaugą ir teisę vienodai naudotis įstatymo teikiamomis galimybėmis be jokio diskriminavimo. Valstybės, šios Konvencijos šalys, draudžia bet kokį diskriminavimą dėl neįgalumo ir garantuoja neįgaliesiems vienodą ir veiksmingą teisinę apsaugą nuo diskriminavimo dėl bet kokios priežasties (Konvencijos 5 straipsnio 2 dalis).

Konvencijos 9 straipsnyje „Prieinamumas“ įtvirtinta pareiga valstybėms, šios Konvencijos šalims, siekti, kad neįgalieji galėtų gyventi savarankiškai ir visapusiškai dalyvauti visose gyvenimo srityse, imtis atitinkamų priemonių, užtikrinant neįgaliesiems lygiai su kitais asmenimis fizinės aplinkos, transporto, informacijos ir ryšių, įskaitant informacijos ir ryšių technologijų bei sistemų, taip pat kitų visuomenei prieinamų objektų ar teikiamų paslaugų prieinamumą tiek miesto, tiek kaimo vietovėse. Šios priemonės, kurios apima prieinamumo kliūčių ir trukdžių nustatymą ir pašalinimą, *inter alia* taikomos: pastatams, keliams, transporto priemonėms ir kitokiems vidaus ir lauko objektams, įskaitant mokyklas, būstą, medicinos įstaigas ir darbo vietas; informacijos, ryšių ir kitokioms tarnyboms, įskaitant elektronines ir avarines tarnybas. Pagal 9 straipsnio 2 dalies nuostatas, valstybės, šios Konvencijos šalys, įpareigojamos imtis atitinkamų priemonių, siekiant rengti ir skleisti visuomenei prieinamų objektų ar jai teikiamų paslaugų prieinamumo būtiniausius standartus ir gaires bei kontroliuoti, kaip jie įgyvendinami; suteikti galimybę pasinaudoti įvairių pagalbininkų ir tarpininkų paslaugomis, įskaitant gidus, skaitovus ir profesionalius gestų kalbos vertėjus, kad būtų sudarytos sąlygos patekti į pastatus ir kitus visuomenei prieinamus objektus; skatinti kitokias atitinkamas pagalbos ir paramos neįgaliesiems formas, kad jiems būtų užtikrinta galimybė gauti informaciją.

Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių komitetas 2014 m. gegužės 22 d. Konvencijos 9 straipsnio „Prieinamumas“ Bendrojoje pastaboje Nr. 2 (toliau – Pastaba) nurodė, jog prieinamumas yra neįgaliųjų gyvenimo savarankiškai ir visapusiško bei lygiateisio dalyvavimo visuomenės gyvenime prielaida. Be fizinės aplinkos, transporto, informacijos ir ryšių, įskaitant informacijos ir ryšių technologijų bei sistemų, taip pat kitų visuomenei prieinamų objektų ar teikiamų paslaugų prieinamumo neįgalieji neturės lygių galimybių dalyvauti savo visuomenės gyvenime (Pastabos 1 str.)

Svarbu, kad prieinamumo klausimas būtų sprendžiamas visais aspektais, apimant fizinę aplinką, transportą, informaciją ir ryšius, taip pat paslaugas. Subjektų, valdančių pastatus, transporto

infrastruktūrą, transporto priemones, informaciją ir ryšius, taip pat paslaugas, juridinio asmens statusas ir viešasis ar privatus pobūdis nebeakcentuojami. Visuomenei tiekiamos prekės, produktai ir teikiamos paslaugos turi būti prieinamos visiems, neatsižvelgiant į tai, ar juos / jas valdo ir (arba) tiekia / teikia valstybės institucija ar privati įmonė. Neįgalieji turėtų turėti vienodas galimybes naudotis visomis visuomenei tiekiamomis prekėmis, produktais ir teikiamomis paslaugomis taip, kad būtų užtikrintos veiksmingos bei vienodos galimybės ir gerbiamas jų orumas. Toks požiūris kyla iš draudimo diskriminuoti; prieinamumo galimybių neužtikrinimas turėtų būti laikomas diskriminacija, nesvarbu, ar kaltininkas yra viešasis ar privatus subjektas. Prieinamumas turėtų būti užtikrintas visiems neįgaliesiems, nepaisant negalios pobūdžio, neišskiriant jų jokiais pagrindais – rasės, odos spalvos, lyties, kalbos, religijos, politinių ar kitų įsitikinimų, nacionalinės ar socialinės kilmės, turto, gimimo ar kitokios padėties, teisinės ar socialinės padėties, ar amžiaus. Sprendžiant prieinamumo klausimą reikėtų ypač atsižvelgti į neįgaliųjų lyties ir amžiaus aspektus (Pastabos 13 str.).

Kadangi prieinamumas yra neįgaliųjų gyvenimo savarankiškai, kaip nustatyta Konvencijos 19 straipsnyje, ir visapusiško bei lygiateisiško dalyvavimo visuomenės gyvenime prielaida, atsisakymas pritaikyti sąlygas naudotis fizine aplinka, transportu, informacijos ir ryšių technologijomis, taip pat visuomenei prieinamais objektais ir paslaugomis, turėtų būti laikomas diskriminacija (Pastabos 23 str.).

Prieinamumas siejamas su grupėmis, o tinkamas sąlygų pritaikymas – su pavieniais asmenimis. Tai reiškia, kad pareiga užtikrinti prieinamumą yra *ex ante* pareiga. Todėl valstybės, Konvencijos Šalys, turi pareigą užtikrinti prieinamumą prieš gaudamos pavienio asmens prašymą patekti į tam tikrą vietą ar naudotis tam tikra paslauga (Pastabos 25 str.).

Lietuva Konvenciją ratifikavo 2010 metais ir įsipareigojo žmones su negalia integruoti į visuomenę sudarant palankias sąlygas užtikrinti jų orumą ir teises. Profesorius Jonas Ruškus, Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių komiteto narys, teigia, kad, ratifikavusi šią Konvenciją, Lietuva „įsipareigojo ir prisiėmė atsakomybę įgyvendinti Neįgaliųjų teisių konvencijos nuostatas savo šalių įstatymuose ir praktikoje diegti lygybės ir nediskriminavimo, prieinamumo prie visuomenės išteklių, lygybės prieš įstatymą, gyvenimo savarankiškai ir įtraukties į bendruomenę principus“².

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis asmenų lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs; žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų. Aiškindamas

---

² Jonas Ruškus: Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencija keičia pasaulį. 2014; <http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2014-06-16-jonas-ruskus-jungtiniu-tautu-neigaliuju-teisiu-konvencija-keicia-pasauli/118862>.

Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas).

Konstitucinis Teismas taip pat konstatavo, kad konstitucinis asmenų lygybės principas nepaneigia pačios galimybės skirtingai traktuoti žmones atsižvelgiant į jų statusą ar padėtį (Konstitucinio Teismo 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimas).

Jungtinių Tautų bei Europos Sąjungos, taip pat nacionaliniuose teisės aktuose diskriminacija reiškia teisių sumažinimą, suvaržymą ar atėmimą tam tikrai kategorijai žmonių dėl kokių nors asmens požymių. Diskriminacija suvokiama kaip asmenų lygybės principo pažeidimas, kai asmeniui ar asmenų grupei yra sukuriamos mažiau palankios sąlygos, taikomi skirtumai, išimtys, apribojimai ar teikiamas pranašumas, lyginant su kitais asmenimis, esančiais toje pačioje ar tokioje pačioje situacijoje.

Pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį, tiesioginė diskriminacija – tai elgesys su asmeniu, kai lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu jam taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 5 dalies nuostatas, netiesioginė diskriminacija apibūdinama kaip veikimas ar neveikimas, teisės norma ar vertinimo kriterijus, akivaizdžiai neutrali sąlyga ar praktika, kurie formaliai yra vienodi, bet juos įgyvendinant ar pritaikant atsiranda ar gali atsirasti faktinis naudojimosi teisėmis apribojimas arba privilegijų, pirmenybės ar pranašumo teikimas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, nebent ši veikimą ar neveikimą, teisės normą ar vertinimo kriterijų, sąlygą ar praktiką pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.

Pagal Lygių galimybių įstatyme įtvirtintą diskriminacijos sąvoką, tiriant diskriminacijos fakto buvimą ar nebuvimą siekiama nustatyti, ar tam tikras elgesys, teisės norma, praktika galėtų tam tikrą asmenį dėl tam tikro asmens tapatybės požymio, t. y., aptariamam atveju – dėl negalios, priversti atsidurti mažiau palankioje padėtyje nei kitas, šio požymio neturintis asmuo.

Lygių galimybių įstatymo 4 straipsnyje įtvirtinta įrodinėjimo pareigos paskirstymo tvarka nagrinėjant lygių galimybių principo pažeidimo atvejus, t. y., teismuose ar kitose kompetentingose institucijose nagrinėjant fizinių, juridinių asmenų, kitų organizacijų ir jų padalinių skundus, pareiškimus, prašymus, pranešimus ar ieškinius dėl diskriminacijos lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, pareiškėjui nurodžius aplinkybes, leidžiančias daryti prielaidą dėl tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos buvimo, preziumuojama, kad tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos, priekabiavimo ar nurodymo diskriminuoti faktas buvo. Skundžiamas asmuo turi įrodyti, kad lygių galimybių principas nebuvo pažeistas.

Tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas, turintis judėjimo negalią, kreipėsi į Skyrių, norėdamas pateikti prašymą bei reikalingus duomenis dėl asmens tapatybės dokumento keitimo. Kaip nustatyta iš tyrimo metu gautų Įstaigos, Pareiškėjo paaiškinimų, asmens tapatybės dokumento keitimo paslauga Pareiškėjui buvo suteikta Skyriaus darbuotojams atvykus į Pareiškėjo namus. Dokumentai, reikalingi asmens tapatybės dokumentui pakeisti, iš Pareiškėjo buvo priimti jo namuose 2021 m. spalio 13 d.

2021 m. lapkričio 19 d., pokalbio telefonu su Tarnybos atstovu metu, Pareiškėjas patikino, kad mobilioji paslauga jam buvo suteikta, ši paslauga, Pareiškėjo teigimu, suteikta „gana greitai“.

Mobiliosios asmens tapatybės dokumentų išdavimo, keitimo paslaugos galimybė numatyta ir Įstaigos vidaus tvarkoje.

Migracijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2020 m. gruodžio 7 d. įsakymu Nr. 3K-319 patvirtintas Klientų aptarnavimo Migracijos departamente prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos tvarkos aprašas (toliau – Aprašas).

Vadovaujantis Aprašo 5.6 punktu, Migracijos departamento paslaugos teikiamos kliento nurodytoje vietoje – kai klientas dėl negalios negali pats nuvykti į Migracijos departamentą dėl dokumentų (asmens tapatybės kortelių, pasų, leidimų gyventi) išdavimo ar keitimo ir užsako mobilią paslaugą.

Pagal Aprašo 7 punktą, mobilią paslaugą, kai klientas dėl negalios negali pats nuvykti į Migracijos departamento padalinį dėl dokumentų (asmens tapatybės kortelių, pasų, leidimų gyventi) išdavimo ar keitimo, galima užsakyti telefonu 8 707 67000. Tokiais atvejais Migracijos departamento darbuotojas su mobiliąja biometrinių duomenų registravimo įranga atvyksta į kliento nurodytą vietą iš anksto suderintu laiku.

Atsižvelgiant į aptartas tyrimo metu nustatytas aplinkybes, konstatuotina, jog Pareiškėjui pasinaudojus mobiliąja asmens tapatybės dokumentų keitimo paslauga Įstaigos nustatyta tvarka,

Įstaigos paslauga buvo suteikta, taip pat nėra duomenų, jog ši paslauga buvo suteikta per neprotingai ilgą terminą.

Remiantis nurodytomis aplinkybėmis, darytina išvada, kad tyrimo metu nėra pagrindo konstatuoti diskriminacijos dėl negalios fakto paslaugų teikimo srityje, t. y. konstatuoti, jog Įstaiga nesudarė galimybės Pareiškėjui gauti Skyriaus teikiamų paslaugų dėl jo negalios (Lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 p. bei 29 str. 2 d. 5 p.).

Tyrimo metu nustatyta, jog pastatas, Vytauto g. 39, Biržai, ir patalpos, kuriose įsikūręs Skyrius, nėra pritaikytas judėjimo negalią turintiems asmenims, t. y. šiems asmenims nėra galimybės patekti į pastato vidų bei laisvai judėti jo viduje.

Pagal Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo 11 straipsnio 1 dalies nuostatas, reikalavimai dėl neįgaliesiems fiziškai tinkamos aplinkos visose gyvenimo srityse įgyvendinami atliekant teritorijų planavimą ir statinių projektavimą bei viešosios paskirties pastatų, būsto ir jo aplinkos, viešojo transporto objektų, skirtų keleiviams aptarnauti, ir jų infrastruktūros, informacinės aplinkos pritaikymą neįgaliųjų specialiesiems poreikiams.

Minėto straipsnio 3 dalyje įtvirtinta, kad už objektų pritaikymą neįgaliųjų specialiesiems poreikiams atsako savivaldybių institucijos ir šio straipsnio 1 dalyje nurodytų objektų savininkai bei naudotojai.

Konkretūs reikalavimai dėl pastatų pritaikymo žmonių su judėjimo negalia poreikiams įtvirtinti statybų norminiuose dokumentuose.

Pažymėtina, jog nuo 2020 m. sausio 1 d. galiojančio Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2019 m. lapkričio 4 d. įsakymu Nr. D1-653 patvirtinto statybos techninio reglamento STR 2.03.01:2019 „Statinių prieinamumas“ (toliau – Reglamentas) 1 punkte nurodoma, kad Reglamentas taikomas rengiant statinių, nurodytų Reglamento 1 priede, statybos, rekonstravimo, pastato atnaujinimo (modernizavimo), kapitalinio remonto, supaprastintą statybos, supaprastintą rekonstravimo projektus, kapitalinio remonto aprašą, paprastojo remonto projektą ar paprastojo remonto aprašą arba keičiant statinių paskirtį į nurodytą Reglamento 1 priede paskirtį. Atnaujinant (modernizuojant), rekonstruojant arba remontuojant reglamento 1 priede nurodytus statinius, Reglamento nuostatos taikomos tik atnaujinimo (modernizavimo), rekonstravimo arba remonto metu pertvarkomoms statinio dalims, ši išimtis netaikoma, kai keičiama statinių paskirtis.

Pagal Reglamento 1 priedo 2.3 punkto nuostatas, paslaugų paskirties pastatai priskirtini statiniams, kurie turi būti pritaikomi specialiesiems neįgaliųjų poreikiams.

Pagal Reglamento 21 punkto nuostatas, „kai pėsčiųjų judėjimo maršruto išilginis nuolydis miestų, miestelių ir kaimų viešosiose erdvėse, statinių išorėje ar viduje viršija 1:20 (5 proc.), turi būti įrengtos nuožulnos vadovaujantis ISO 21542:2011 8 skyriumi [5.10]. Nuožulnų išilginiai nuolydžiai, didžiausias pakilimo aukštis ir kiti parametrai nustatyti ISO 21542:2011 8 skyriaus 2 lentelėje [5.10].“

Pagal Reglamento 25 punkto nuostatas, „įėjimai į pastatą įrengiami vadovaujantis ISO 21542:2011 10 skyriaus [5.10] reikalavimais. Kai į esamą statinį dėl nepakankamos erdvės prie įėjimo neįmanoma įrengti 1 500 mm x 1 500 mm dydžio manevravimo erdvės, statinio projekte pagrindus, ji gali būti sumažinta iki 1 200 mm x 1 200 mm dydžio.“

Pagrindinio įėjimo ir įėjimų, jei yra daugiau nei vienas vienodo statuso įėjimų, tarpdurio minimalus laisvasis plotis turi būti ne mažesnis kaip 850 mm (Reglamento II 26 p.).

Pirmiau cituotose Reglamento nuostatose pateikiamos nuorodos į tarptautinį standartą ISO 21542:2011 „Pastatų statyba. Užstatytos aplinkos prieinamumas ir naudojimas“ (toliau – ISO standartas) bei nurodoma, jog, pritaikant aplinką asmenų su negalia poreikiams, įrengiant rampas, nuožulnas, įėjimus į paslaugų paskirties pastatus, privaloma laikytis šio ISO standarto.

ISO standarto 8 skyriuje „Ramos“ 8.1 punkte nurodoma, jog rampos sudaro prieinamą taką tarp skirtingo aukščio lygių. Tinkamo dydžio rampa gali užtikrinti prieinamą taką tarp skirtingo aukščio lygių. Tinkamo nuolydžio rampa gali užtikrinti prieinamumą be poreikio naudoti mechanines priemones. Ramos gali būti vienintelis praktiškas sprendimas laiptais arba pakopomis negalintiems lipti asmenims, tačiau kiti asmenys gali rinktis laiptus. Jeigu lygio pokytis didesnis nei 300 mm, kartu su rampa turi būti įrengtas ir laiptatakis.

ISO standarto 8.2 punkte nurodoma, kad nuolydis neturi viršyti 2 ir 3 šio skyriaus lentelėse nurodytų didžiausiųjų verčių.

ISO standarto 8.3 punkte „Rampų plotis“ rašoma, jog „ramos paviršiaus plotis turi būti bent 1200 mm. Laisvasis rampos plotis tarp turėklų arba bet kokios kliūties turi būti bent 1000 mm“. Taip pat nurodoma: „išskirtinės aplinkybės pritaikant miesto zonoms arba prie esamų pastatų įėjimo: laisvasis rampos plotis turi būti bent 900 mm.“

„Nuolaidaus tako, tako su pakopomis arba rampos apačioje ir viršuje turi būti įrengiamos galinės laiptų aikštelės. Galinės laiptų aikštelės plotas gali būti tęstinio tako dalis (žr. 8 paveikslą). Galinės laiptų aikštelės ir tarpinių laiptų aikštelių ilgis turi būti bent 1500 mm. Tarpinės laiptų aikštelės, kurioje kryptis pasikeičia daugiau nei 10°, ilgis turi būti bent 1500 mm, matuojant vidurio liniją (žr. 8 paveikslą). *Esamų pastatų išskirtinės aplinkybės*: rampos pradžioje ir pabaigoje turi būti bent 1200 mm laisva erdvė paviršiaus lygyje. Tarpinės laiptų aikštelės taip pat turi būti bent 1200 mm. Laiptų

aikštelėse neturi būti jokių kliūčių, įskaitant durų arba vartų varčios judėjimą (ISO standarto 8.4 punktas).“

Pagal Reglamento 77 punktą, pėsčiųjų takų, aikščių, parkų ir kitų viešųjų erdvių takų paviršius turi būti tvirtas, neklampus, stabilus, neslidus sudrėkus, ant jo neturi kauptis lietaus vanduo. Bet kokie nelygumai, iškilumai ar įdubos tako paviršiuje neturi viršyti 5 mm, matuojant vertikaliai nuo aukščiausio iki žemiausio tako paviršiaus taško (šis reikalavimas netaikomas trinkelinių dangų ir plokščių dangų siūlėms).

ISO standarte numatyta, jog neslidaus vaikščiojimo paviršiaus užtikrinimas yra viena iš esminių aplinkos prieinamumo asmenims su negalia sąlygų (4.3 punktas). ISO standarto E priedo E.2 punkte taip pat pažymima svarbi prieinamumo užtikrinimo sąlyga – rūpinimasis, kad išoriniai keliai, įskaitant pakopas ir rampas, būtų švarūs ir ant jų nebūtų paviršinio vandens, sniego, ledo, nukritusių lapų, kerpių, šiukšlių ir kt.

Reglamento 7 punkte įvirtinta, jog neįgaliųjų automobilių stovėjimo vietos įrengiamos arčiausiai įėjimų į pastatą ne didesniu kaip 50 m atstumu. Kai to pasiekti negalima, ne didesniu kaip 30 m atstumu nuo įėjimų į objektą turi būti įrengtos ne siauresnės kaip 3 600 mm ir ne trumpesnės kaip 9 000 mm išlaipinimo aikštelės šalia gatvės ar privažiavimo važiuojamosios dalies su bortelio rampa.

Prie paslaugų paskirties statinių esančiose automobilių saugyklose neįgaliųjų automobilių stovėjimo vietų privalomas skaičius pateikiamas 1 lentelėje (Reglamento 16 p.).

Pabrėžtina, jog tiek Konvencija, tiek Lygių galimybių įstatymas įpareigoja paslaugų teikėjus, prekių pardavėjus užtikrinti, kad jų teikiamomis paslaugomis galėtų be apribojimų naudotis visi asmenys, nepriklausomai nuo jų negalios. Tuo atveju, kai paslaugos teikimas yra neatsiejamas nuo paslaugos teikimo ar prekės pardavimo vietos, tam, kad teikiamos paslaugos bei parduodamos prekės būtų prieinamos visiems asmenims, būtina tinkami pritaikyti pastatus, kad jais galėtų be kliūčių naudotis prekes bei paslaugas gaunantys asmenys (vartotojai). Ši pareiga galioja tiek naujai statomų, tiek jau pastatytų statinių savininkams bei valdytojams.

Pažymėtina, jog, pagal Lygių galimybių įstatymo 17 straipsnio 2 dalį, lygių galimybių kontrolierius, be kita ko, teikia išvadas ir rekomendacijas bet kokiais su diskriminacija susijusiais klausimais dėl šio įstatymo įgyvendinimo, taip pat pasiūlymus valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms dėl teisės aktų tobulinimo ir lygių teisių įgyvendinimo politikos prioritetų.

Vadovaujantis pirmiau cituotomis teisės aktų nuostatomis, pastato, Vytauto g. 39, Biržai, savininkui – Panevėžio apskrities vyriausiojo policijos komisariatui bei minėto pastato naudotojui –

Įstaigai rekomenduotina pritaikyti pastato, Vytauto g. 39, Biržai, įėjimą bei jo vidų, kad juo galėtų be kliūčių naudotis visi paslaugų gavėjai, nepaisant jų negalios.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 16 straipsniu, 17 straipsniu, 29 straipsnio 2 dalies 5 punktu,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Skundą dėl galimos diskriminacijos negalios pagrindu pripažinti nepagrįstu, nepasitvirtinus jame nurodytiems pažeidimams.

2. Įpareigoti Įstaigą, Panevėžio apskrities vyriausiąją policijos komisariatą išnagrinėti šį sprendimą ir apie nagrinėjimo rezultatus bei sprendimo vykdymą informuoti lygių galimybių kontrolierių per 30 dienų nuo sprendimo gavimo dienos.

3. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją, Įstaigą, Panevėžio apskrities vyriausiąją policijos komisariatą.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Lygių galimybių kontrolierė

Birutė Sabatauskaitė